

amnesty

MEDLEMSBLAD FOR AMNESTY INTERNATIONAL | NR 4 2018

FALSKE TILSTÆLSER

Dansk advokat forsvarer
USA's uskyldigt fængslede

FORFATTERE

Dét betyder menneskerettighederne for os

HJERNEVASK I KINA

Halmurat kæmper for
sine forældres frihed

ÅR

Tema: Menneskerettighederne fylder rundt

SÅDAN ÆNDRER DE VERDEN

> LEDER

TILLYKKE TIL OS ALLESAMMEN

Da jeg for en del år siden arbejdede for Amnesty i USA, talte jeg med hjemløse teenagere, der sov under en bro i Los Angeles. De var blevet smidt ud hjemmefra, da deres forældre fandt ud af, at de var homoseksuelle, og var blevet mødt af svigt og overgreb fra myndighedernes og politiets side. Jeg glemmer aldrig deres lidt skeptiske, men også håbefulde blikke, da jeg fortalte dem, at de forfærdelige ting, som de var blevet udsat for, ikke kun gjorde ondt, men også krænkede deres rettigheder. Rettigheder som de kunne kræve oprejsning for. Det blev tydeligt for mig, hvordan menneskerettigheder er allermost værdifulde for det enkelte menneske i mødet med uretfærdighed.

Og uretfærdighed er der nok af. Lige nu kan det virke, som om, menneskerettighederne er klemt fra alle sider i alle afkroge af vores verden. Millioner af mennesker lider på grund af staters og væbnede gruppers overgreb, og samtidig fremstiller regeringsledere verden over det at beskytte og forsvare menneskerettighederne som en trussel mod national sikkerhed eller nationale værdier. Vi ser det i Filippinerne, i USA, i Polen og i Ungarn.

Men ser man 70 år tilbage, er det alligevel bemærkelsesværdigt, hvor meget der er sket. Den 10. december 1948 gik verdens ledere sammen om at underskrive Verdenserklæringen om Menneskerettigheder, og den ild, der blev tændt, har siden ført enorme ændringer med sig. De 30 artikler i erklæringen har betydet en verden til forskel for mange, der før i bedste fald følte sig usynlige, og i værste blev slået ihjel for deres holdninger, eller for hvem de var.

Man kan ikke kæmpe for noget, der ikke er formuleret med ord. Verdenserklæringen om Menneskerettigheder gav os noget helt utroligt værdifuldt: et værktøj, en ramme, en række begreber som formulerede noget basalt menneskeligt. Noget, der skaber basis for et værdigt og frit liv, og som skulle gælde alle. Et samlende begreb for kampen mod uretfærdighed, undertrykkelse, og en vision af en bedre verden.

Jeg har været så heldig at få lov at arbejde med menneskerettigheder i snart 20 år. Den største gave er uden tvivl, at jeg ikke kan miste håbet, når jeg møder de mange almindelige og ualmindelige mennesker, der kæmper for egne og andres rettigheder. Både internationalt og herhjemme gør vores aktivister, youthere og indsamlere en kæmpe forskel.

Dengang som nu, er det de mange små handlinger, de mange små krusninger af håb, der vil gøre forskellen. Som Martin Luther King så smukt sagde: "Universets moralske bue er lang, men den hælder mod retfærdighed".

Foto: Søren Malmose

”
Menneskerettigheder er allermost værdifulde for det enkelte menneske i mødet med uretfærdighed.

Trine Christensen,
generalsekretær
i Amnesty Danmark.

MEDLEMSBLAD FOR
DANSK AFDELING AF
AMNESTY INTERNATIONAL

Redaktør:
Nora Rahbek Kanafani
Ansvarshavende:
Trine Christensen
Redaktion:
Bjarke Windahl
Pedersen, John
Nielsen, Roberto
Zacharias, Jens Munch
og Katrine Lauritsen

Kontakt:
medlemsblad@
amnesty.dk
Korrektur: Mogens
Bähncke
Design: Dorte Kayser,
OTW A/S
Produktion: OTW A/S
Forsideillustration:
Mikkel Henssel

Oplag: 74.925
Abonnementspris:
200 kr. pr. år
ISSN: 0906-4184
**Udkommer næste
gang:** 11. februar 2019
(deadline 10. januar
2019)

Artikler, der er under-
skrevet med navn, kan
indeholde synspunkter,
der ikke nødvendigvis
reflekterer Amnesty
Internationals holdning.
Eftertryk med kilde-
angivelse er kun tilladt
efter forudgående af-
tale med redaktionen.

Amnesty International
Gammeltorv 8,
4. og 5. sal,
1457 København K
Tlf. 33 45 65 65
www.amnesty.dk
amnesty@amnesty.dk

08

> TEMA

Verdenserklæringen om Menneskerettigheder fejrer 70-års fødselsdag. Men hvad har de betydet for den enkelte, for Danmark og for verden?

24

”

Alle kan tilstå en forbrydelse, de ikke har begået.

28

18

> INDHOLD

4 Nyheder

10 TEMA: Menneskerettighederne fylder 70

30 artikler, der ændrer verden.

12 Fra begejstring til stormvej

Herhjemme debatteres menneskerettighederne mere end nogensinde før.

15 Verdens vigtigste ord

Sara Omar, Kirsten Thorup, Maise Njor og Carsten Jensen om deres yndlings-menneskeret.

18 De 10 største sejre

Menneskerettighederne i glimt siden 1948.

22 Sund fornuft

Virksomheder, fagforbund og idrætsorganisationer om menneskerettighedernes værd.

24 USA's uskyldigt fængslede

Advokat Jane Fisher-Byrialsen tager kampen op mod et uretfærdigt retssystem.

28 Kinas hemmelige lejre

Amnesty dokumenterer tilbageholdelser, hjernevask og tortur.

30 Aktivisten

Vær med i Amnestys landsindsamling 9. december.

STRAMMERE REGLER FOR EKSPORT AF OVERVÅGNINGSUDSTYR

Fremover skal det være sværere at få tilladelse til at eksportere overvågningsudstyr til diktaturstater som Saudi-Arabien, Qatar og Oman. Det mener et flertal i Folketinget, der i begyndelsen af november vedtog en beretning, der pålægger regeringen at søge veje til at skærpe både regler og praksis på området – og som samtidig skal gøre Danmark til et af de mest restriktive lande i EU.

Amnesty er tilfreds med, at der nu bliver strammet op, men havde hellere set et totalt forbud mod eksport af såkaldte dual use-produkter, der både kan bruges til civile og militære formål – heriblandt cyber-overvågningsudstyr.

”Under ingen omstændigheder er det i orden at eksportere danske produkter til et land, hvor de højst sandsynligt vil blive brugt til at krænke menneskerettigheder”, siger generalsekretær Trine Christensen til Dagbladet Information.

I 2017 blev det afsløret, at Storbritanniens største våbenproducent, BAE Systems, via sit danske datterselskab i Nørresundby har eksporteret avanceret udstyr til masseovervågning af internettet til lande, der alle har et blakket ry med hensyn til at overholde menneskerettighederne – og hvor journalister, advokater og menneskerettighedsaktivister rutinemæssigt tilbageholdes.

Foto: Heng Smitth/Ritzau Scanpix

CAMBODJANSK AKTIVIST LØSLADT

Efter pres fra blandt andre 45.198 danskere er cambodjanske Tep Vanny blevet løsladt efter en kongelig benådning.

Tep Vanny fik sidste år en dom på to og et halvt års fængsel for at have deltaget i en fredelig demonstration for at få løsladt en aktivist, der som hende selv kæmper for at bevare sit hjem og kvarter i det centrale Phnom Penh, som myndighederne vil rydde for at give plads til luksusboliger. Tusindvis af familier er allerede blevet tvunget til at forlade deres huse.

Sammen med andre aktivister er Vanny blevet chikaneret, slået, arresteret og fængslet for at protestere mod regeringens og investorernes planer.

”Det er tydeligt, at myndighederne bruger domstolene til at bure mig inde, lukke munden på mig og nedbryde min ånd”, har Tep Vanny tidligere sagt.

Foto: Amnesty International

Massemorder efterlyst. Da FN's generalforsamling åbnede i New York den 24. september, havde Amnesty hængt efterlysningsplakater op med billedet af Myanmars hærchef Min Aung Hlaing, som anklages for at stå bag massedød og etnisk udrensning i Myanmar. Få dage senere besluttede FN's Menneskerettighedsråd at igangsætte indsamling af beviser til brug i et eventuelt fremtidigt retsopgør om forbrydelser, begået i Myanmar.

AMNESTY UNDER ANGREB

Foto: Amnesty International

overgreb, som varede cirka to timer.

”De satte en pistol til mit hoved og sagde, at de ville dræbe mig. Mændene identificerede sig som medlemmer af den særlige politienhed, som bekæmper ekstremisme. De forlangte, at jeg gav dem navnene på mine kontakter i Ingusjetien og truede med at dræbe min hustru og mine børn, hvis jeg fortalte om, hvad der var sket”, siger Oleg Kozlovsky.

Forkæmpere i skudlinjen

Selvom det oftest er lokale aktivister, der udsættes for forfølgelse og overgreb i store dele af verden, er også Amnestys ansatte blevet angrebet i 2018.

I oktober blev Amnestys kontor i Indien igennem ti timer ransaget af myndighederne, som beskylder Amnesty for at have forbrudt sig mod loven om udenlandsk finansiering. I Tyrkiet sad Amnestys nu tidligere bestyrelsesformand, Taner Kilic, mere end 14 måneder bag tremmer, ankla-

get for terrorisme. Først i august 2018 blev han genforenet med sine døtre og sin hustru. Og i Ungarn risikerer Amnestys ansatte og -frivillige at blive ramt af en lov, som siden juni har betydet, at det kan straffes med fængsel at arbejde for asylansøgere s rettigheder.

Lader sig ikke true

I Ingusjetien lykkedes det ikke kidnapperne at tvinge Oleg Kozlovsky til at være deres informant. De konfiskerede hans telefon og kamera og kørte ham til naborepublikken Nord Ossetien, hvor de slap ham fri tæt ved lufthavnen.

En af mændene sagde:

”Kom aldrig tilbage. Og lad være med at skrive skidt om Ingusjetien”.

Oleg selv og hans familie er i dag i sikkerhed:

”Jeg lader mig ikke true til tavshed. Det er afgørende, at omverdenen kender til de risici, som aktivister og menneskerettighedsforkæmpere møder i Rusland”, siger Oleg Kozlovsky.

Malaysia afskaffer dødsstraf som det 143. land i verden.

Indien fjerner forbud mod homoseksualitet.

Qatar ophæver forbud mod, at migrantarbejdere kan forlade landet uden deres arbejdsgivers tilladelse.

Australien udviser Læger uden Grænser, der har ydet hjælp til flygtninge på Nauru.

Danmark siger fortsat nej til kvoteflygtninge, meddeler integrationsminister Inger Støjberg.

To journalister i **Myanmar** er idømt syv års fængsel for at afdække overgreb, begået af landets militær.

Den 6. oktober blev Amnesty Internationals researcher Oleg Kozlovsky lokket ind i en bil i den russiske autonome republik Ingusjetien. Bare dagen før var han ankommet for at overvåge borgernes protester over en ny grænseaftale med naborepublikken Tjetjenien.

Nu blev Oleg Kozlovsky kørt til en mark udenfor byen, hvor hans tøj blev taget fra ham, han blev truet, tæsket og udsat for skinhenrettelse i et

”
Vi tager måske vores menneskerettigheder for givet i Danmark, fordi de er her jo bare.

Kronprinsesse Mary til TV2 Østjylland i forbindelse med åbningen af #Childmothers-udstillingen om unge pigers liv i udviklingslande.

EKSPERTUDVALG SKAL HJÆLPE VOLDTÆGTSOFRE

Kun et fåtal af de voldtægter, der begås i Danmark, meldes til politiet og endnu færre ender for en dommer. Dét problem har fået justitsminister Søren Pape Poulsen til at nedsætte et ekspertudvalg, der skal undersøge, hvordan man forbedrer retssikkerheden på området og kigge på erfaringer fra lande som England og Sverige, hvis voldtægtslovgivninger adskiller sig fra den danske ved at tage udgangspunkt i samtykke. Den danske lov understreger, at der skal have været vold eller trusler om vold til stede. Helle Jacobsen fra Amnesty sidder med i ekspertudvalget: ”Jeg håber, arbejdet i ekspertgruppen kan føre til bedre retssikkerhed for voldtægtsoverlevende, at vi ændrer både praksis og lovgivning, samt sikrer bedre træning af politi, anklagemyndighed og dommere. En samtykkelov vil understrege, at en voldtægt er en forbrydelse i sig selv – ikke kun når ofret kan fremvise blå mærker”. Amnesty udgiver ny research om voldtægt i Danmark og de andre nordiske lande i begyndelsen af 2019.

90%

af danskerne mener, det er vigtigt, at alle mennesker har nogle grundlæggende rettigheder, som stater og regeringer er forpligtet til at respektere. Det viser meningsmåling fra Voxmeter.

”

Hvis du kender nogle bøsser... meld dem til mig

Paul Makonda, guvernør i Tanzanias hovedstad Dar es Salaam, bebuder jagt på landets homoseksuelle.

HÅNDVÅBEN UDE AF KONTROL

USA 2016:

1.637 DRÆBTE BØRN

HERAF:

862 MORD

633 SELVMORD

OMTRENT 4,6 MILLIONER BØRN I USA BOR I HJEM MED LADTE VÅBEN, DER IKKE ER LÅST INDE.

Den udbredte brug af håndvåben i USA har skabt en menneskerettighedskrise, mener Amnesty, der nu går ind i kampen for våbenkontrol.

amnesty
AFTRYK

Amnesty Danmarks arbejde i glimt

VOLDTÆGT

Med oplæg fra advokater fra Sverige og England samt voldtægtsoverleverere fra Danmark afholdt Amnesty konference om samtykke på Christiansborg.

SPIL DANSK

Amnesty og Spil Dansk har indledt et musikalsk samarbejde og skriver sammen med danskere fra hele landet nye sange for at markere menneskerettigheds-erklæringens fødselsdag.

KRIMINEL LAVALDER

I et høringsvar kritiserer Amnesty forslaget om at indføre de såkaldte ungdomskriminalitetsnævne, der retter sig mod de 10-14-årige, for i praksis at være en nedsættelse af den kriminelle lavalder.

AMNESTY TRÆKKER ÆRESPRIS TILBAGE

Aung San Suu Kyi får overrakt Amnestys menneskerettighedspris af Amnestys tidligere generalsekretær Salil Shetty og sangeren Bono.

For første gang nogensinde har Amnesty trukket sin menneskerettighedspris "Ambassador of Conscience Award" tilbage fra en tidligere modtager.

Myanmars øverste politiske leder, Aung San Suu Kyi, er ikke længere et symbol på håb og forsvaret for men-

neskerettigheder, lyder det fra generalsekretær Kumi Naido.

Det er Aung San Suu Kyis benægtelse og afstandtagen fra militærets rolle i forfølgelsen af landets rohingyaer, som har fået Amnesty til at trække prisen, som hun modtog i 2009, tilbage.

"Vores forventning var, at du fortsat ville bruge din moralske autoritet til at påtale uretfærdighed, hvor end du så det, ikke mindst i Myanmar", skriver Kumi Naido i et brev til Aung San Suu Kyi.

Amnesty har dokumenteret, hvordan massakrer, tortur, massevoldtægt og afbrænding af hele landsbyer i Rakhinestaten i Myanmar har fordrevet flere end 700.000 rohingyaer over grænsen til Bangladesh.

Selv om den civile regering, ledet af Aung San Suu Kyi, ikke har kontrol over militæret i Myanmar, har hendes regering beskyttet militæret mod retsforfølgelse ved at afvise, under spille eller benægte påstandene om krænkelser af menneskerettighederne og ved at hindre internationale undersøgelser af overgrebene mod rohingyaerne.

JOURNALISTDRAB BØR UNDERSØGES

Hvor er Jamal Khashoggi?

Det simple spørgsmål stillede Amnesty Danmark den saudiarabiske ambassade i København, da generalsekretær Trine Christensen i oktober overleverede underskrifterne fra mere end 50.000 danskere, som kræver en undersøgelse af, hvad der skete med den 59-årige saudiske journalist.

Hvor Khashoggis lig i dag befinder sig, og

hvordan han blev dræbt, er endnu uvist. Sikkert er det, at han blev dræbt, mens hans forlovede ventede på ham udenfor konsulatet. Det måtte det saudiske styre selv indrømme efter i næsten tre uger at have benægtet alt.

Sammen med organisationerne Human Rights Watch, Reporters Without Borders og Committee to Protect er Amnestys krav en uafhængig og FN-ledet undersøgelse af drabet.

Foto: Kemal Aslan/Rizau Saepik

ANSVARLIG SPORT

Amnesty mødes med Dansk Boldspil Union (DBU) om deres forestående tur til Qatar. Sammen med de øvrige nordiske fodboldforbund skal DBU sætte fokus på arbejdstageres rettigheder ved opførelse af stadions forud for VM i Qatar i 2022.

TORTURUNDERSØGELSER

På baggrund af Amnestys lægegruppes torturundersøgelser og dokumentation er tre asylansøgere, der havde fået afslag, blevet tildelt asyl.

VIKRSOMHEDER OG VERDENSMÅL

Amnesty sidder med i regeringens nyligt nedsatte Råd for Samfundsansvar og Verdensmål, som skal komme med anbefalinger til, hvordan regeringen kan fremme virksomheders og investorerers arbejde med samfundsansvar.

KUNST

I anledning af at menneskerettighedserklæringen fylder 70 år, afholder Statens Museum for Kunst og Amnesty en aften i menneskerettighedernes tegn.

”Mine forældre er ikke ekstremister”

Halmurat Uyghurs forældre er blandt de op imod en million uighurer, som de kinesiske myndigheder har sendt i genopdragelseslejr i den nordvestlige Xinjiang-region. Den 33-årige læge, som bor i Finland, har startet sin egen kampagne for at få sine forældre løsladt og for at gøre resten af verden opmærksom på forfølgelsen af hans folk.

Da jeg ringede til min mor i april 2017, tog hun ikke telefonen. Jeg blev bekymret, for hun var lige kommet hjem fra hospitalet. Da jeg endelig fik fat på min far, sagde han, at de lokale myndigheder havde taget hende med, fordi hun skulle have en slags uddannelse. Jeg fandt senere ud af, at hun var blevet anbragt i en såkaldt genopdragelseslejr.

Jeg brugte alle mine kontakter til at finde ud af, hvor hun var, og hvordan hun havde det. Jeg er min mor og fars eneste fælles søn, og jeg har ret til at vide, hvor hun er. Da jeg endelig fik fat i det lokale politi, blev jeg fuldstændig overfuset i telefonen. Betjenten sagde til mig, at jeg ingenting var, og at han kunne gøre, lige hvad han havde lyst til. Jeg følte mig virkelig hjælpeløs. Efter den samtale blev der lukket for varmen i min fars hus.

I januar 2018 mistede jeg kontakten til min far. Min fars nabo fortalte mig, at myndighederne også havde sendt ham i en lejr. Jeg kan intet få at vide af myndighederne om min forældre. Det er som et stort sort informationshul. Hvis jeg prøver at få information fra folk, der bor i Xinjiang-regionen, udsætter jeg dem for stor fare.

De kinesiske myndigheder siger, at genopdragelseslejrene er for kinesere, som har ekstreme ideologier. Men det har hverken min mor eller far. Min far er fredelig og lærte mig, fra jeg var ganske lille, at man skal respektere andre mennesker. Min mor arbejdede på den lokale partiavis.

Hvis mine forældre er skyldige, så lad mig se beviserne. De har krav på en advokat og blive stillet for en dommer. Hvorfor må omverdenen ikke komme ind i lejrene og undersøge, hvad der foregår?

Jeg opfordrer andre uighurer til at stå frem med deres historier om de mange forsvindinger. Myndighederne forfølger os. Helt åbenlyst bliver uighurere overvåget. Der er sat kameraer op foran folks huse, så myndighederne kan se, hvem der kommer ud og ind. Det er ren science fiction. Og så er der lejrene.

Mit folk er længe blevet undertrykt, men jeg tror ikke på, at vores problemer bliver løst med vold. Mine forældre har lært mig, at man skal finde løsninger på sine problemer. Jeg håber, at mit folk vil indse, at når de står frem med deres oplevelser, vil resten af verden støtte dem. ☺

KINAS GENOPDRAGELSESLJERE

I august fremlagde et FN-panel en rapport med " troværdige oplysninger " om, at mere end en million mennesker befinder sig i genopdragelseslejr i Kina. Med hashtagget #freemyparents har Halmurat Uyghur indledt en kampagne på sociale medier for at få sine forældre løsladt. Læs Amnesty's dokumentation af lejrene på side 28 og læs mere om Halmurat Uyghurs kamp på uyghuraid.org.

Foto: Amnesty International

Flygtninge i havsnød. Den kinesiske kunstner Ai Weiweis kunstprojekt "Law of the Journey" søsættes i Ibirapuera-parken i Sao Paolo, Brasilien. Værket er en kritik af verdenssamfundets håndtering af flygtningekrisen. Båden og dens passagerer er lavet af det samme materiale, som de både, der bruges af flygtninge på vej over Middelhavet.

amnesty
research

USA/MEXICO

Flere flygtninge- og migrantfamilier end tidligere offentliggjort er med tvang blevet adskilt på grænsen.

GRÆKENLAND

Tusindvis af kvinder og piger på flugt fra krig i blandt andet Syrien lever i kummerlige lejre.

UKRAINE

På blot ni måneder er aktivister og menneskerettighedsforkæmpere blevet angrebet over 50 gange.

SINGAPORE

En menneskerettighedsaktivist og en oppositionspolitiker er som de første blevet tiltalt efter en ny lov, der gør det strafbart at kritisere landets domstole.

MADAGASKAR

Indsatte i landets overfyldte fængsler indespærres i årevis uden at komme for en dommer.

Læs mere

Amnestys researchere afdækker hver dag menneskerettighedskrænkelser verden over. Læs mere på www.amnesty.org/en/latest/research/

ting. Ingen må tage din ejendom fra dig uden grund. 18. Alle har ret til at tænke, hvad de vil. 19. Alle har ret til at have sin egen mening og ytre den. 20. Alle har ret til at deltage i fredelige protester, møder og foreninger. 21. Alle har ret til at deltage i styringen af deres eget land. 22. Alle har ret til grundlæggende social og økonomisk tryghed. 23. Alle har ret til at arbejde. 24. Alle har ret til fritid. 25. Alle har ret til livsnødvendige forhold. 26. Alle har ret til at gå i skole. 27. Alle har lige ret til at deltage i kulturlivet. 28. Alle lande skal bidrage til at gøre verden til et sted, hvor alle dine rettigheder og friheder kan blive ført ud i livet. 29. Alle skal respektere andres rettigheder. 30. Ingen må ødelægge eller tage dine rettigheder og friheder fra dig.

Det kneb med at holde de yngre delegerede på deres pladser om aftenen, når Paris' forlystelser lokkede, men de strenge blikke, Mrs. Roosevelt tilkastede de formastelige, som prøvede at liste ud, før mødet var forbi, standsede dem som regel.

Bodil Begtrup,
dansk diplomat i Paris 1948.

Det er et verdenshistorisk skridt, der tages, når man går fra erklæringer til juridisk bindende beslutninger.

Ole Bjørn Kraft,
konservativ udenrigsminister, 1953.

FRA BEGEJSTRING TIL STORMVEJR

Danmarks forhold til den spirende internationale beskyttelse af menneskerettighederne var længe kendetegnet ved begejstring på tværs af politiske skel. I dag er menneskerettighederne mere omdiskuterede end nogensinde før.

Bjarke Windahl Pedersen

Et lille land med et stort fingeraftryk.

Sådan vurderer Eva Maria Lassen, ph.d. i historie og seniorforsker ved Institut for Menneskerettigheder, Danmarks bidrag, da FN's lande i 1948 mødtes i Paris for at færdiggøre arbejdet med Verdenserklæringen om Menneskerettigheder. Og det skyldtes ifølge Eva Maria Lassen ikke mindst en særlig dansk diplomat, Bodil Begtrup. Efter at have arbejdet i Danske Kvinders Nationalråd tog hun kampen for kvinders og børns rettigheder med ind i den danske FN-delegation.

"Hun var virkelig stærk og spillede en stor rolle i at få kvinders rettigheder skrevet ind i Verdenserklæringen. I det første udkast hed det f.eks., at "alle mænd er født frie og lige...". Der sagde Bodil Begtrup stop og argumenterede for, at det skulle hedde "alle mennesker er født frie og lige". Hun gik simpelthen erklæringen igennem og fik gjort den mere kønsneutral", siger Eva Maria Lassen.

Også konkrete punkter om retten til lige løn for lige arbejde og lige rettigheder i ægteskabet var Begtrup med til at få skrevet ind i erklæringen:

"Det var ret revolutionerende, fordi så mange lande på dette tidspunkt ikke stillede kvinder lige i ægteskabet", siger Eva Maria Lassen.

Om modtagelsen af erklæringen i Danmark tilføjer hun:

"Generelt set var alle danske journalister, der dækkede begivenheden i Paris, enige om, at Verdenserklæringen var mere relevant uden for Danmark end inden for. Opfattelsen var, at vi allerede havde menneskerettigheder i Danmark", siger Eva Maria Lassen.

En gruppe i Danmark var dog særligt bevidst om erklæringen, påpeger Eva Maria Lassen:

"Det jødiske samfund i Danmark tillagde Verdenserklæringen meget stor værdi. De danske jøder, som jo selv havde været udsat for forfølgelse

under besættelsen og som havde været vidne til masseudryddelse af Europas jøder, var også mest glade for Verdenserklæringen".

Fejer for Danmarks egen dør

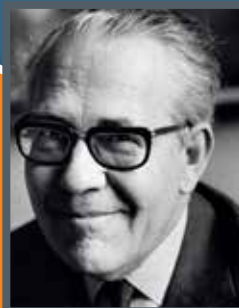
Efter 1948 begynder opbygningen af de internationale menneskerettigheds-systemer, som i de kommende årtier tager til i Europa og i FN. I Danmark sker det med bred politisk opbakning. Det viser udskrifter fra tidens debatter i Rigsdagen og siden Folketinget.

"Ved gennemførelsen af denne konvention løfter Vestens demokratier, der har planlagt den og agter at gennemføre den, en stor kristen og humanistisk arv", indleder den konservative udenrigsminister Ole Bjørn Kraft forhandlinger om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og Domstol, som Rigsdagen enstemmig ratificerer i 1953.

"Vi kan kun gøre det – og det har jeg også forstået på alle ordførere at

Vi kan kun gøre det (...) at vi fejrer for egen dør, og så håbe, at det må inspirere de andre lande, de større lande, de diktaturstyrede lande, til også at tage fat med deres fejekost foran deres dør.

Poul Hartling,
Venstre, udenrigsminister, 1971

Vi har brug for et system, der er hårdere ved de lande, der ikke lever op til deres menneskerettighedsforpligtelser. Samtidig skal vi have et system, der ikke blander sig for meget i de lande, der tager menneskerettighederne seriøst.

Lars Løkke Rasmussen,
Venstre, statsminister, 2018.

man vil – at vi fejrer for egen dør, og så håbe, at det må inspirere de andre lande, de større lande, de diktaturstyrede lande, til også at tage fat med deres fejekost foran deres dør”, lyder det fra Venstres udenrigsminister, Poul Hartling, da Folketinget i 1971 ratificerer FN’s kernekonventioner om borgerlige og politiske rettigheder og økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder.

Eva Maria Lassen peger på, at Danmark lyttede meget til de vestlige allieredes ideer om, at man skulle have rettigheder for at skabe et bæredygtigt og fredeligt samfund.

”Det blev altovervejende ikke set som venstre- eller højrefløjsaktivisme at støtte menneskerettighederne, det var sådan set meget mainstream”, siger Eva Maria Lassen.

Den vurdering deler juraprofessor Jens Elo Rytter. Han kalder det en ”naturlig politisk mærkesag” for et lille land at få sammentømret en international retsorden om fælles fremme af menneskerettighederne. Men tilføjer også:

”Samtidig er der nok ingen tvivl om, at man også anså det for relativt omkostningsfrit. Beskyttelsen af menneskerettigheder, mente man ikke var et problem for Danmark”.

Chokket i 1989

I 1989 bliver Danmark første gang dømt ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, konkret for ikke at have sikret retten til en fair og upartisk rettergang. Anklagen om upartiskhed handler om, at den samme dommer, som igennem fire år

”
Ved gennemførelsen af denne konvention løfter Vestens demokratier en stor kristen og humanistisk arv.

Ole Bjørn Kraft

DOMMENE MOD DANMARK

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg har siden 1959 behandlet sager, når Europarådets medlemsstater anklages for at have overtrådt konventionerne. Der har i alt været indbragt 46 sager imod Danmark – 15 af dem har Danmark tabt. Her følger tre af de tidligste sager, hvor Danmark overtrådte tre forskellige menneskerettigheder.

1994: Grønjakke-sagen

Den danske journalist Jens Olaf Jersild blev i Danmark dømt for overtrædelse af straffelovens racismeparagraf efter et tv-program, hvor racistiske ytringer blev udbredt. Men den dom var i strid med **retten til ytringsfrihed**, mente Domstolen, som understregede pressens rolle som offentlig vagthund og vurderede, at det var i det danske samfunds interesse at få kendskab til en gruppe unge racisters holdninger og baggrund.

1996: Bløder-sagen

90 danskere blev smittet med HIV efter blodtransfusioner, og de lagde sag an mod de ansvarlige medicinalfirmaer og staten. For nogle af klagerne varede erstatningssagerne over seks år. Det var for længe, mente domstolen, som dømte Danmark for brud på **retten til en retfærdig rettergang** ved at have ladet sagen trække ud. ”Det er ikke rart at få at vide, at vort retssystem har

svigtet, men jeg tror, dommen vil forhindre, at andre i fremtiden vil komme ud for, at det vil tage så lang tid at få en afgørelse ved en domstol”, lød modtagelsen fra Konservatives retsordfører, Helge Adam Møller.

2002: Udvisningsdom bremset

Den iranske flygtning Davood Amrollahi blev i Danmark idømt fængsel og udvisning for narkohandel. Fængselsdommen afsonede han, men udvisningen endte ved domstolen, som fandt, at udvisningen udgjorde et brud på **retten til familieliv**. Amrollahis kæreste var dansk, deres tre børn var født og opvokset i Danmark, og i den konkrete sag mente domstolen ikke, at familien ville have mulighed for et familieliv uden for Danmark. Retten fandt derfor samlet set, at udvisningen ikke stod mål med den bekæmpelse af narkokriminalitet, som Danmark havde ret til at forfølge i sagen.

TIL JAN E. JØRGENSEN, *Menneskerettighedsordfører for Venstre*

Af Malene Haakansson

Hvordan synes regeringen, at det går med menneskerettighederne i Danmark?

Isoleret set har menneskerettighederne det godt. Der er rigtigt mange af menneskerettighederne, som vi betragter som selvfølgeligheder som for eksempel ytringsfrihed. Men omvendt er der også menneskerettigheder, som bliver italesat som problematiske. Når vi politikere siger, at vi gerne vil have udvist den og den serieforbryder, men det kan vi ikke på grund af konventionerne, så er det ikke så mærkeligt, at en stor del af danskerne tænker, at så må vi ud af de konventioner.

Men vi vil jo ikke ud af konventionerne. Derfor skal vi politikere hele tiden huske, at det ikke er en selvfølge, at danskerne ved, hvorfor det er fornuftigt at have menneskerettighederne. Og at vi kan få lagt menneskerettighederne for had ved en forkert italesæt-

telse af de problemer, som vi har. Mange af problemerne er jo selvskabte plager. Vi har for eksempel haft en overforsigtighed i forhold til at tolke retten til et familieliv. De danske domstole har været alt for tilbageholdende med at udvise.

Har regeringen været med til at bruge den forkerte retorik?

Jeg kan ikke pege på en bestemt politiker, men der har været en bred mangel på forståelse af vigtigheden af ikke at tale om menneskerettighederne på den måde. Helt generelt synes jeg, at man skal lade være med at bruge menneskerettighederne som et hofteskud. Man skal hele tiden vurdere, at hvis der er noget, man gerne vil, er vi så sikre på, at det er i strid med menneskerettighederne? Kan man gøre det på en anden måde, så det ikke stri-

der mod menneskerettighederne? Det vil også gavne den folkelige forståelse af vigtigheden af at have menneskerettighederne.

Der har været meget debat om, hvorvidt regeringen er villig til at bryde Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – er regeringen det?

Vi overtræder ikke Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, og det kommer vi aldrig til at gøre. Vi synes, at konventionen og menneskerettighederne er fornuftige. Men til det at bakke op hører også, at vi tester rækkevidden. Det er for at gavne menneskerettighederne, at vi for eksempel stiller spørgsmålet: "Kan det virkelig passe, at menneskerettighederne forhindrer os i at udlevere personer til straf i Rumænien, fordi cellerne dér er for små?"

- ▶ har forlænget en varetægtsfængsling, også siden er med til at afgøre skyldsspørgsmålet i sagen.

"Dommen var en opvågning. Indtil da havde tanken været, at Danmark roligt kunne bakke op, og at vi altid kunne tilpasse vores lovgivning", siger Jens Elo Rytter.

Han peger på, at Danmark som en direkte konsekvens af dommen i 1992 vælger at inkorporere Den Europæiske Menneskerettighedskonvention i dansk lov for bedre at undgå at Danmark igen bryder menneskerettighederne.

"Den politiske opbakning var stadig massiv, men det var nu med en erkendelse om, at det også var relevant i Danmark", siger Jens Elo Rytter, som mener, at 90'ernes begejstring også har bund i samtiden, hvor muren netop er faldet og troen på den liberale verdensordens endelige sejr er udbredt.

Et markant skift

Jens Elo Rytter peger på 2001 som året, hvor der sker nyt i Danmarks forhold til menneskerettighederne. Ikke mindst opstramningerne af udlændingeloven medfører kritik af

menneskerettighederne, særligt hos den nye Fogh-regerings støtteparti, Dansk Folkeparti, som i 2002 også kræver, at Det Danske Center for Menneskerettigheder nedlægges.

"Jeg opfatter det som et ret markant skifte", siger Jens Elo Rytter. Han peger på, at de danske politikere i 2003 ser bort fra en ekspertgruppes anbefalinger om at styrke flere af FN's menneskerettighedskonventioner ved at skrive dem direkte ind i dansk lov.

"Man kan jo i dag gætte på, om udfaldet ville have været anderledes, hvis indstillingen var sket et årti før, da man skrev Menneskerettighedskonventionen ind i dansk lov", siger Jens Elo Rytter.

I 2018 sætter Danmark sig i spidsen for et forsøg på at reformere Menneskerettighedsdomstolen, så den vil være mere tilbageholdende med at underkende de nationale domstoles afgørelser. I oktober får Danmark formelt en plads i FN's Menneskerettighedsråd efter en årelang indsats fra Udenrigsministeriet. To begivenheder, der synes at trække Danmarks aktuelle opbakning til menneskerettighederne i hver sin retning.

Forklaringen på det tilsyneladende

paradoks kalder Jens Elo Rytter for "rimeligt banal". "Det er jo ikke farligt at støtte op om menneskerettighederne, så længe de ikke generer vores eget retssystem, eller de tiltag, som politikerne gerne vil have gennemført. Ingen i Danmark har noget imod, at regeringen i FN plæderer imod tortur og for kvinders rettigheder. Men samtidig kan den ønske at stække Menneskerettighedsdomstolen, fordi den begrænser den nationale handlefrihed, herunder muligheden for at udvise kriminelle udlændinge", siger Jens Elo Rytter.

For Eva Maria Lassen er Danmarks nye medlemskab af FN's Menneskerettighedsråd et "klart signal om, at Danmark fortsat gerne vil være med i front".

"På en måde kan du godt sammenligne Danmark i 1948 og i 2018. Danmark vil stadig gerne fremme menneskerettighederne, på trods af nationale debatter. Men i 1948 tænkte vi nok ikke så meget på vores egne forpligtelser. Vi tænkte, at vi allerede havde det, som andre lande manglede. I dag er menneskerettighederne forpligtende, og Danmark er selv hele tiden i spil", siger Eva Maria Lassen. ◊

”
Dommen
var en
opvågning.

Jens Elo Rytter

VERDENS VIGTIGSTE ORD

I anledning af 70-året for FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder har Amnesty bedt fire forfattere udvælge og sætte ord på den del af erklæringen, som betyder mest for dem.

Tidløse menneskerettigheder

Artikel 29: "Alle har ret til menneskerettighederne uden forskelsbehandling. Uanset hvem du er, hvor du er født, hvilket køn du har, og hvordan du ser ud, har du de samme rettigheder."

Af Sara Omar, forfatter

Spørgsmålet er ikke, om menneskerettighederne fortsat er relevante. Spørgsmålet er, hvordan kan de dog ikke fortsat være relevante i en verden, hvor mennesker stadig tortureres, undertrykkes, voldtages, skamferes, får indskrænket deres basale rettigheder dagligt og likvideres på åben gade, alt imens majoriteten ser uimodsagt på. I en verden hvor mennesker tvinges til at gifte sig i arrangerede ægteskaber, og hvor millioner hver dag lever i frygt. I krig. I fattigdom og elendighed. I frygt for at miste deres liv, frygt for at gå udenfor, frygt for

seksuelle krænkelser og frygt for at sige deres mening.

For mig står punkt 29 i FN's menneskerettighedserklæring stærkest.

Som kvinde har du samme rettigheder som en mand, som kurder samme rettigheder som iraker, som barn samme rettigheder som en voksen, som mørkhåret, lyshåret, høj eller lav har du samme rettigheder. Rettigheder, som du er født med.

Kvindesynet har været i fokus det seneste stykke tid, men er det nok bare at snakke? Spørgsmålet er, om det har sat en bevægelse i gang som er til gavn for den næste generation af piger og deres opfattelse af dem selv og deres køn? Og handler det ikke om, at forskelsbehandling skal sættes på dagsordenen for at vi til sammen kan gøre os klogere på nye konstruktive løsninger i stedet for at dæmonisere?

Som jeg tidligere har sagt, har ondskab ingen moralske skrupler, men hvem er det, der er skaberen af bødlerne og hvem er bødlerne? Er det ikke mennesket selv?

Derfor er det livsnødvendigt at tage fat i det enkelte menneske og oplyse det om både dets egne og også andres rettigheder. Mennesker, der begår vold og

udfører ugerninger, skal uddannes, dannes, oplyses og gøres klogere på andre konstruktive valgmuligheder i livet. Det handler i høj grad om at bryde med gamle mønstre, patriarkalske og ekstremistiske strukturer, systemer og mindset. Vi bliver nødt til at gøre front i håb om at skabe en tryggere verden, hvor kvinder ikke per automatik betragtes som det svage køn, men i stedet anerkendes som de stærke, livsskabende mennesker, de er.

Menneskerettighederne er med til at indgyde håb, og det håb skal fastholdes og beskyttes. Rettigheder er fællesnævner for det at være et individ, en eksistens, en sjæl, et menneske, et levende væsen. Håb og lys for dem, de tavse stemmer, som befinder sig i mørket et sted derude. Det er blandt andet dét, menneskerettighederne skal værne om. Håb om, at verden også for de undertrykte og voldsramte kan blive et bedre sted at leve. Hvis vi giver fortabt på menneskeheden, medmenneskeligheden og på de tavse stemmer, giver vi op på selve mennesket.

Måske er menneskerettighederne skrevet i en anden tid, men så længe vi tror på dem, kan vi også være med til at få dem til at spire og gælde for enhver, uanset køn, etnicitet eller religiøs overbevisning. Det er enhvers ansvar at tænde et lys, også dér, hvor lyset er sværest at tænde.

Foto: Lærke Posselt

Ulighed for loven

Artikel 7: Alle er lige for loven

Af Kirsten Thorup, forfatter

Den lovgivende magt, det vil sige vores folkevalgte politikere, har som deres fornemste opgave at sikre, at der er lighed for loven. Men demokratiet er en skrøbelig styreform. Man kan undergrave de demokratiske grundværdier og se bort fra de elementære menneskerettigheder som lighed for loven, blot der er et flertal for det i Folketinget. De ansvarlige ministre kan efterfølgende vælge at sidde på tale om konventionsbrud overhørig, som det er sket i flere tilfælde.

Et eksempel på diskriminerende lovgivning er integrationsydelsen, som indebærer at asylansøgere, der har fået ophold i Danmark, og danske statsborgere som ikke har boet i Danmark de sidste syv af otte år, får en lavere ydelse (på SU-niveau) end øvrige bistandsklienter. En klar lovbehaftet forskelsbehandling af bestemte grupper af befolkningen, bosiddende i Danmark under dansk lovgivning.

Endnu et lovkompleks, der strider mod artikel 7 i menneskerettighedserklæringen, er den såkaldte Ghetto pakke. Ifølge lovforslaget skal borgere, der bor og begår kriminalitet i bestemte områder, udpeget som

ghettoer, straffes dobbelt så hårdt for samme lovovertrædelse som forbrydelser begået i resten af landet uden for ghettoområderne. Altså en geografisk diskriminering og lovbehaftet tilsidesættelse af lighed for loven.

Et andet af de mange punkter i lovforslaget: **Familier i ghettoområder skal tvinges til at sende deres børn i vuggestue fra 1 års alderen. Straffen for ikke at overholde påbuddet er fratagelse af børnepengene. Forældrene i ghettoområderne straffes ligeledes med reducere i børneydelsen, hvis deres børn pjækker fra skolen. Også en klar ulighed for loven bestemt af, hvor man bor.** Derudover tænkes der indført en samkøring af oplysninger om familier bosiddende i ghettoerne efter et givent pointsystem med henblik på at kunne spotte trivselsproblemer i ghettofamilierne. En lang liste af forhold trækker fra i point. Eksempelvis hvis en af forældrene er arbejdsløs,

hvis en af forældrene har været indlagt på en psykiatrisk afdeling, hvis børnene ofte møder for sent i skole eller børnehave.

Ghettopakken er (hvis man skal tro den politiske retorik) primært rettet mod indvandrere, der bor i ghettoområderne og de såkaldte parallelsamfund. Lovforslagets indhold er altså, hvis det vedtages, en lovbehaftet diskriminering af borgere i bestemte boligområder og dermed brud på menneskerettighedserklæringens artikel 7: Alle er lige for loven. Store dele af lovgivningen på udlændingeområdet viser en klar tendens til, at de grundlæggende menneskerettigheder og dermed demokratiet er kommet under stigende pres fra den lovgivende forsamling på Christiansborg.

Foto: Lærke Posselt

”Her findes der intet hvorfor”

Af Carsten Jensen, forfatter

Der findes en scene i forfatteren Primo Levis roman "Hvis dette er et menneske", som man aldrig glemmer, ikke blot fordi den rummer essensen af menneskelig nedværdigelse, men også fordi den i fem ord formår at opsummere den tankegang, der har dømt Primo Levi og med ham millioner af andre jøder til tilintetgørelsen.

Primo Levi er netop ankommet til udryddelseslejren Auschwitz. Det er om vinteren, det er frysende koldt. Levi er udmattet, sulten, tørstig og forkommen, da han får øje på en is-

tap, som han instinktivt rækker ud efter for at læske sig med en smule væde. Men hans fangevogter slår brutalt istappen ud af hånden på ham. Primo Levi, der endnu ikke til bunds har forstået det system, han er faldet i hænderne på, stiller det mest troskyldige og logiske spørgsmål af alle.

"Hvorfor?" spørger han.

Og fangevogteren svarer ham. "Hier gibt es kein Warum." Her findes der intet hvorfor. Han siger to ting med dette monumentale svar. Primo Levi har ikke ret til at spørge. Og fan-

Foto: Celina Dahl

Kærlighed er at vælge selv

Artikel 16: Alle voksne har ret til at gifte sig og til at stifte familie. Ingen må hverken tvinge dig til at blive gift eller forhindre dig i det.

Af Maise Njor, forfatter

Det bedste, man har i livet, er ens børn. De er den pureste form for kærlighed – og de ved det ikke engang helt, før de selv får børn. Indtil da må de nøjes med romantisk kærlighed ... Og hvad er det? Den kan antage mange former, tænker jeg, som jeg sidder her på en cafe på Mallorca og kigger ud på strandpromenaden. Par slentrer i aftenbrisen hånd i hånd, og der er da sikkert et par eller to, som egentlig ikke burde være sammen. Men ham med Manchester United-tatoveringen i nakken, der har så mange deller, at det ser ud som om der står ”chester ted”, og hende der ser ud som om hun har klædt sig ud som en altankasse, har selv valgt den, de holder hånd med.

At give sit barn væk til en, det ikke selv har valgt, kan i nogle kulturer føles som kærlighed. Og vi skal ikke tro, at vi i Europa har patent på kærlighed, bare fordi vi har set Shakespeare eller læst Jane Austen. Det er højrovet. Og i øvrigt levede disse store kærlighedsfortællere også i tider, hvor en ung person ikke altid selv kunne vælge, hvem de blev gift med – ligesom vi i dag oplever, at personer fra andre kulturer tvinges til at lade deres familier bestemme.

Kærlighed kan være mange ting. Det kan også være, at man er tryk-

fordi ens mand kan skaffe ens familie tag over hovedet, eller kærlighed kan være, at man som hjemløs kvinde finder en mand, som kan beskytte en. **Kærlighed er ikke bare kriller i maven eller små digte på vers. Det er jeg med på. Og jeg er med på, at vores idé om, hvad kærlighed er i dag, ikke er den samme som for hundrede år siden. Men lige når det gælder at tvinge sit barn til at gifte sig med en, han eller hun ikke selv har valgt ... det synes jeg faktisk ikke er kærlighed.**

Før, da jeg gik med min datter, den yngste af tre på henholdsvis 15, 18 og 22, på strandpromenaden, legede vi legen med: Ud af de næste ti, der passerer os, skal jeg vælge den, du skal giftes med. Det er en sjov leg. Fordi det er en leg. Mens vi gik, bad jeg hende – som i nogle kulturer ville være en giftefærdig kvinde – svare på mine spørgsmål, f.eks. om, hvordan hun ville have det med, at jeg valgte en mand til hende:

”Det ville være ubehageligt. For vi har ikke samme smag i mænd, og det kunne være, at jeg slet ikke var interesseret i mænd. Eller ikke havde lyst til at blive gift.”

Er det ikke ok, at andre, der ser en klart, vælger for en?

”Så er det jo ikke kærlighed. Overhovedet ikke. Jeg ville ikke kunne

holde ud, at personen ikke havde valgt mig, fordi jeg var mig.”

Hvad tænker du om dem, som lever i et arrangeret ægteskab?

”Jeg tror ikke, at der er nogen, der er ok med det. Jeg ville nok selv stikke af. Og ville forstå, hvis min mand stak af. For han havde jo ikke valgt mig med hjertet.”

Solen er på vej ned over Mallorca. Par går hånd i hånd. Og de har selv valgt deres mage med hjertet. Eller hjernen eller pengepungen eller fornuften. Men de har selv valgt. Det skal min datter også.

Foto: Peter Nørby

gevogteren har ingen pligt til at svare.

Det er ikke forbuddet mod at slikke på istappen, der er det egentlige overgreb og kernen i nazismens totalitære system. Det er forbuddet mod ordet hvorfor.

Menneskerettighedserklæringen har tredive artikler, og det kan være svært at holde dem ude fra hinanden, for de handler alle om det samme: **Menneskers ret til uden voldelige hindringer eller ydmygelser at søge deres egen lykke. Denne søgen indebærer også retten til at spørge hvorfor, når nogen begår et overgreb imod dem.**

Mange siger i disse år, at menneskerettighederne er opstået under bestemte historiske omstændigheder og i dag trænger til en revision. Eller også bliver det hævdet, at menneskerettigheder kun giver mening i Vesten og ikke formår at vække genklang i andre kulturer.

Jeg har rejst i mange lande og kulturer, og jeg har aldrig mødt nogen mennesker, der bifaldt, at deres dør kunne blive sparket ind midt om natten af ukendte mænd. Ingen mennesker ønsker at leve i en verden, hvor

de fem fatale ord hersker: Hier gibt es kein Warum. Retten til at udtale ordet hvorfor, uden at blive slæbt bort til en ukendt skæbne, kan alle mennesker gå ind for. Mere forskellige er vi ikke. Mere historisk bundne er menneskerettighederne ikke.

Menneskerettighederne blev formuleret i det ødelagte Europa efter Anden Verdenskrig. De var en opsummering af en erfaring, en minimal manual i menneskers omgang med hinanden og en advarsel. Hvis vi ikke lærer af historien, vil den gentage sig.

ROSA PARKS KAMP

"Jeg synes ikke, at jeg skal være nødt til at rejse mig" svarede Rosa Parks buschaufføren, der bad hende overlade sit sæde i bussen i Montgomery, Alabama, til en hvid passager en eftermiddag i december 1955. Chaufføren tilkaldte politiet, der anholdt Rosa Parks. I protest boykottede byens afroamerikanske befolkning busselskabet, og Rosa Parks blev et ikon for borgerrettighedsbevægelsen. Året efter besluttede en domstol, at raceadskillelse på busserne skulle ophæves. Ni år senere underskrev præsident Johnson Borgerretsloven af 1964.

Foto: Evert Collection

PRAGS FORÅR

"Forbliv fredelige og brug ikke våben". Den 21. august 1968 gik tropper fra Warszawa-pagten ind i Tjekkoslaviet for at vælte den reformvenlige regering. Partilederen Alexander Dubček opfordrede sin befolkning til at yde civil modstand over for besættelsesmagten. I tusindvis strømmede menneskemængden ind i de indre bydele, diskuterede propandaløgne med soldaterne, og fordelte karikaturløgninger og plakater. Over hele landet blev vejskilte ombyttet eller fjernet for at forvirre de invaderende styrker.

10 sejre for menneskerettighederne

Fra DDR's sammenbrud til afskaffelsen af apartheid. Menneskerettighederne har spillet en afgørende rolle i international politik de sidste 70 år. Her er 10 markante begivenheder.

Af Nora Rahbek Kanafani

Foto: Everett Collection

MURENS FALD

Fra 9. november 1989 kunne indbyggerne i Berlin igen bevæge sig frit gennem deres by. Kort efter opløstes DDR.

Foto: Lionel Cronneau/Ritzau Scanpix

PINOCHETS AFGANG

Trods massivt opbud fra militæret fortsatte chilenske kvinder deres protest mod diktatoren Augusto Pinochet ved en demonstration i Santiago i 1988. To år senere afsatte chilerne Pinochet. Op mod 3000 mennesker havde mistet livet eller var forsvundet under hans styre.

Foto: Julio Elhart

Foto: Public Association 'Legislative Initiative'

DØDSSTRAFFENS TILBAGEGANG

Færre og færre mennesker tilbringer deres sidste timer i en celle på dødsgangen som denne i Hviderusland. Da Amnesty indledte sin kampagne mod dødsstraf for 40 år siden, havde kun 16 lande indført forbud. I dag har 143 lande afskaffet dødsstraf i deres love eller deres praksis. Iran, Pakistan, Saudi-Arabien og Irak står for 84 procent af alle registrerede henrettelser på verdensplan. I Kina er antallet af henrettelser en statshemmelighed, men man mener, at antallet skal tælles i tusinder.

STRAFFEDOMSTOLENS FØDSEL

Chefanklager Fatou Bensouda sørger for, at selv statsledere skal stå til ansvar for deres handlinger. Den Internationale Straffedomstol i Haag (ICC) har siden 2002 ført sager om folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden og krigsforbrydelser. Domstolen spiller en afgørende rolle ved at dæmpe op for straffrihed i lande, hvor nationale institutioner hverken kan eller vil rejse sagerne.

Foto: Vicens Gimenez/Cordon Press

Foto: Mads Nissen/Artzau Scapix

LGBTI-PERSONERS RETTIGHEDER

Trods store udfordringer, her ved en demonstration i Skt. Petersborg, er rettighederne for LGBTI-personer styrket markant de seneste 70 år. Synet på homoseksuelle er de seneste årtier blevet mere og mere positivt blandt befolkningerne i 90 procent af landene verden over. 25 lande tillader nu ægteskaber mellem homoseksuelle.

TUNESIENS SOMMER

En tunesisk kvinde har netop stemt under landets første valg tre år efter det arabiske forår brød ud i 2011. Modsat sine nabolande, hvor det arabiske forår resulterede i mere undertrykkelse og endog i direkte borgerkrig, besluttede de tunesiske islamister, socialdemokrater og venstrefløjen under den tunesiske revolution i begyndelsen af 2011, at de var nødt til at gå sammen. Det lykkedes at vedtage en ny grundlov, der sikrer politiske frihedsrettigheder som forsamlings- og ytringsfrihed samt fuld ligestilling mellem mænd og kvinder.

MANDELAS FRIGIVELSE

Nelson Mandela var politisk fange i 27 år. Efter sin frigivelse kæmpede han for forsoning i Sydafrika og blev landets første sorte præsident. I 1993 modtog han Nobels fredspris.

KOLONIERNES UAFHÆNGIGHED

Efter mere end 70 års britisk styre fik Kenya den 16. december 1963 sin uafhængighed. Ved ceremonien på uafhængighedsstadionet i Nairobi overdrog Prins Philip, som repræsentant for det britiske kongehus, symbolsk magten til premierminister Jomo Kenyatta. I 1960 havde FN vedtaget en erklæring om alle folks ret til selvstændighed.

Menneskerettigheder er sund fornuft

Amnesty samarbejder med erhvervsliv, fagforbund og idrætsorganisationer om at fejre menneskerettighederne. Her svarer syv af dem på, hvorfor menneskerettighederne er vigtige for dem.

Af Roberto Zacharias

Lars Fruergaard Jørgensen,
CEO, Novo Nordisk

1. Det er de, fordi de er en del af de værdier, vi bygger vores virksomhed på – Novo Nordisk Way og princippet om den tredobbelte bundlinje. Det er ganske enkelt udtryk for den måde, vi driver forretning på. Det er også forventet af os. Vores omverden skal kunne vide sig sikre på, at vi til hver en tid lever op til vores ansvar om at respektere menneskerettighederne. Kan vi ikke dokumentere det – i ord og handlinger – risikerer vi at miste ikke bare deres tillid, men vores 'licence to operate'.

2. Novo Nordisk er skabt for at hjælpe mennesker med alvorlige kroniske sygdomme til at kunne leve et normalt liv, uanset deres livsvilkår. For dem er retten til sundhed helt afgørende, men det er en ret, som de stadig skal kæmpe for mange steder. Og i vores arbejde for at skabe bedre vilkår for disse mennesker har det været nyttigt at kunne henviser til denne fundamentale ret. Derfor er det også værdifuldt for os, at de er indbygget i lovgivning og de internationale retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv, og nu også udtrykkeligt fremhævet i Verdensmålene.

1. Hvorfor er menneskerettighederne vigtige for jer?

2. Hvordan har menneskerettighederne vist deres værd for jer?

Forbundssekretær
Søren Heisel, 3F

1. Der er ingen tvivl om, at menneskerettighederne har haft en ekstrem stor betydning for fagforeningers arbejde rundt om i verden. Særligt artikel 3 om, at enhver har ret til liv, frihed og personlig sikkerhed og artikel 4 om, at slaveri og slavehandel under alle former skal være forbudt, har været trædesten for fagbevægelsen globalt set. I Danmark er det dog lidt anderledes, fordi fagbevægelsens arbejde for lønmodtagernes rettigheder jo var langt forud for menneskerettighederne.

2. Man kan sige, at de har været en politisk overbygning på de arbejdstagerrettigheder, som fagbevægelsen allerede havde kæmpet sig til. Men i vores internationale arbejde – især i lande, hvor fagbevægelsen ikke har haft samme succes som i Danmark – har menneskerettighederne blandt andet været vores trædesten til at kunne bidrage til arbejdet med at sikre lønmodtagernes rettigheder.

Peder Tuborgh,
CEO, Arla Foods

1. I Arla står vi på en skandinavisk kulturarv og er bosat i Nordeuropa, hvor de grundlæggende menneskerettigheder er på plads og bliver respekteret. Det bærer vi bevidst med os, når vi bevæger os ud i verden, hvor der kan være tydelige forskelle på, hvordan menneskerettigheder bliver opfattet. Det er en stor hjælp for vores virksomhed at have menneskerettighederne som en standard, som verdenssamfundet er enige om, og som vi som minimum skal efterleve for at være en ordentlig arbejdsgiver og en positiv partner for lokalsamfundet.

2. Menneskerettighederne har været med til at udvikle den generelle samfundskultur, vi er en del af, og dermed også medarbejderkultur og ledelseskultur på arbejdspladsen. I Arla betyder det blandt andet, at vi værdsætter den individuelle kollega, uanset køn, etnicitet, alder, religion eller seksualitet og behandler hinanden med respekt og ligeværd. Menneskerettighederne betyder også, at vi er opmærksomme på vores samfundsansvar, og hvordan vi påvirker vores medborgere lokalt. Den tilgang tager vi med ud til lande over hele verden.

Lizette Risgaard, formand for LO

1. For nylig så jeg en tv-udsendelse, hvor en libanesisk forretningsmand, der lever af at skaffe husarbejdere til velstående familier i Libanon, sagde, at menneskerettigheder jo ikke spiller nogen rolle i Mellemøsten. Med det mente han, at de afrikanske og asiatiske kvinder, som han formidler husarbejde til, må finde sig i et liv, som bedst af alt kan betegnes som vor tids slaver. Det er både tragisk og oprørende, at millioner af mennesker i 70-året for FN's menneskerettigheds-erklæring ikke kan nyde godt af de basale frihedsrettigheder. Derfor slipper fagbevægelsen aldrig kampen for ordentlige og anstændige forhold for lønmodtagerne. Derfor er det så vigtigt, at den internationale fagbevægelse arbejder sammen på tværs af grænser og lægger pres på totalitære regimer.

2. Nu er vi så heldige, at vi lever i et solidt demokrati, hvor lønmodtagerne siden Septem-berforliget i 1899 har haft en formaliseret ret til at organisere sig og forhandle kollektivt. Så vi har jo været med helt i front i udviklingen af menneskerettighederne. Men vi kan miste vores rettigheder igen, hvis de forkerte kommer til magten. Så derfor må vi aldrig blive selvtilfredse og glemme kampen for menneskerettigheder.

Jesper Møller, formand for Dansk Boldspil-Union (DBU)

1. I DBU og dansk fodbold føler vi et ansvar for at påvirke samfundet i positiv retning – med fodbolden som løftestang. Vi har igennem de sidste par år samarbejdet med Amnesty og afholdt debattmøder, folkemøde og samarbejdet om besøg i Qatar. Her står vi sammen om at sige, at fodbold er for alle uanset køn, race, seksualitet og religion. Samtidig kigger vi indad og udarbejder DBU's eget Code of Conduct, hvor vi tager afstand fra enhver form for diskrimination. I DBU's internationale arbejde i UEFA og FIFA er mangfoldighed, transparens og anti-korruption centrale emner. Og det er blandt de nye krav, vi stiller, når vi skal vælge værtslande til de store EM- og VM-slutrunder fremover.

2. På fodboldbanen er alle ens. Når først trøjen er trukket over hovedet og kampen fløjtet i gang, så handler det om spillet – uanset hvem du er. Uden menneskerettighederne var det ingen selvfølge, og det er desværre stadig ikke en selvfølge alle steder i verden. I Danmark har menneskerettighederne yderligere været afgørende i udviklingen af dansk demokrati og foreningskultur. En udvikling, som har skabt et foreningsliv og en frivillighedskultur, som alene i dansk fodbold består af 120.000 frivillige, der arbejder som trænere, dommere og holdledere.

Niels Nygaard, formand for Danmarks Idrætsforbund (DIF)

1. Menneskerettighederne er essentielle for et velfungerende civilsamfund og dermed også for DIF, som er en af Danmarks største civilsamfundsorganisationer. Menneskerettighederne understreger, at civilsamfundets rettigheder, inklusive retten til at forsamles og danne foreninger, er så vigtige, at de ikke kun skal beskyttes af dansk lov. Det er universelle rettigheder for alle mennesker i verden.

2. For DIF spiller menneskerettighederne en grundlæggende rolle i vores arbejde både nationalt og internationalt. Vores holdning er, at idrætten både i Danmark og internationalt bør gøre mere end kun bevæge mennesker. Idrætten er, og bør være, en samfundsbærende institution, som bruger idrættens fascinationskraft til at lede børn, unge og voksne medlemmer ind i et civilsamfund – et civilsamfund, hvor alle aktivt kan deltage og fungere som aktive, demokratiske samfundsborgere.

Kim Fausing, CEO, Danfoss

1. Det er vigtigt for os som global virksomhed, at menneskerettighederne respekteres, for det giver stabile forhold at drive forretning under. At respektere menneskers rettigheder handler grundlæggende om ordentlighed. Det har i 85 år været en del af Danfoss' DNA, og det værner vi om den dag i dag.

2. Menneskerettighederne hjælper med at sikre ordentlige forhold for vores medarbejdere og samarbejdspartnere i mange lande. Og tryghed giver basis for vækst.

”Alle har et bristepunkt”

Den danske advokat Jane Fisher-Byrialsen har gjort USA's uskyldigt fængslede til sit speciale. Lige nu kæmper hun for at få løsladt Renay Lynch, der på 21. år sidder fængslet for et drab, hun hævder, hun aldrig har begået.

Af Thea Pedersen

Jane Fisher-Byrialsen skal snart foretage et telefonopkald, der giver hende søvnløse nætter. Hun ved også allerede, at hun vil blive konfronteret med det på den røde løber i Los Angeles, når der er premiere på dokumentarfilmen 'False Confessions'.

Den danskproducerede film, der har hende selv, som dansk forsvarsadvokat, i hovedrollen, men også flere af hendes klienter: Blandt andre den tidligere pædofili-anklagede danske pædagogstuderende Malthe Thomsen samt den nu sexforbryder-frikendte

Korey Wise. Men det er den drabsdømte sorte kvinde Renay Lynch, som også er en del filmen, der er årsagen til Janes ubehag.

”Jeg har simpelthen haft det frygteligt, siden vi fik resultatet. Så jeg tænker selvfølgelig over, hvordan jeg

forklarer det, så hun ikke får et totalt sammenbrud”, siger Jane Fisher-Byrialsen til AMNESTY over telefon fra Colorado, USA.

David mod Goliat

Det er resultaterne fra helt nye DNA-prøver fra den over 23 år gamle drabssag, der piner den 42-årige danske advokat, der kæmper for at få rensat og løsladt 62-årige Renay Lynch. Fængslet på 21. år for et drab, hun hævder, hun aldrig har begået, men som hun dog selv har tilstået. For en forsvarer en opgave, der tangerer en David og Goliat-lignende armbrydning, når en spinkel retfærdighedssøgende dansk advokat sætter sig op imod et tungt, utilgivende og ifølge Jane Fisher-Byrialsen direkte ’beskidt’ amerikansk retssystem.

Det er tre år siden, at Jane første gang hørte navnet Renay Lynch. Da et brev landede på kontoret på Manhattan.

”Der var noget, der fangede mig ved hendes brev. Jeg hæftede mig ved gode detaljer og ved, at hun har stået ved sin uskyld helt fra begyndelsen. Havde en anden med mindre erfaring end mig fået brevet, så var hun måske blevet afvist. For præmissen for overhovedet at arbejde med uskyldigt dømte er at acceptere, at folk kan tilstå noget, de ikke har gjort. Det har jeg lært for længst”, forklarer Jane om baggrunden for, at hun siden april 2015 har kæmpet for fange nr. 98G0539, Renay Lynch.

Dom uden beviser

Renay Lynch blev som 41-årig sort prostitueret, professionel pelstyv og narkoman ifølge Jane Fisher-Byrialsen syndebuk for et elendigt og racistisk stykke politiarbejde i byen Buffalo. Lynchs hvide, jødiske udlejer blev knivdræbt i 1995 i sit hjem og i de over to år, hvor politiet ikke kunne opklare mordet, brugte de først Renay Lynch som informant, siden blev hun selv anklaget. På det tidspunkt var Lynch netop blevet anholdt for et nyt pelstyveri. Men med lovning om løsladelse blev hun ifølge Jane Fisher-Byrialsen lokket til at tilstå, at hun var på gerningsstedet sammen med morderen. Dét selvom politiet vidste, at den hovedmistænkte befandt sig i Florida på gerningstidspunktet. Ingen fysiske eller tekniske beviser knytter Lynch til forbrydelsen. Den medfange, der i retten bevidnede, at

Foto: Jonas Vændal

Lynch havde betroede sig om drabet, indrømmer i dag, at det var løgn for selv at komme ud i friheden. Men det tog ingen højde for i 1998, da Renay Lynch grundet sin egen falske tilståelse blev idømt livstid.

”Renay presses til at opdigte en historie, som inkriminerer hende. Men tilståelsen matcher bare ikke de fysiske beviser. For der er ingen beviser”, fastslår Jane.

Det er derfor at den danske advokat, siden hun modtog Lynchs brev, har kæmpet en juridisk og bureaukratisk kamp for at få adgang til de støvede sagsakter og for med moderne teknologi at få gentestet gamle effekter fra gerningsstedet for DNA. Og det er resultatet af de undersøgelser, hun nu skal dele med sin klient. De knytter fortsat ikke Renay til drabet. Problemet er bare, at de heller ikke afslører den rigtige morders DNA. En bevisbyrde, der ellers kunne få Renay Lynch rensat og løsladt.

”Renay har glædet sig til resultatet og ringet hver uge i troen på, at vi nu ville finde ud af, hvem morderen er. Nu skal jeg fortælle hende, at det ikke er tilfældet”.

Hvordan leverer man sådan et budskab?

”Jeg kan jo kun understrege, at vi kæmper videre. At dette ikke er ’the end’”, svarer hun.

Beskidt og råddent system

Ifølge Janes mor har det siden barndommen i Svendborg til opvæksten i Brasilien, Borneo og Kairo samt teenageårene i USA altid stået klart, at

Der findes ingen beviser, der knytter Renay Lynch til drabet på hendes udlejer, som blev knivdræbt i 1995, her dokumenteret af politifotos fra gerningsstedet.

Jane skulle være advokat. Det er ikke noget, Jane selv erindrer, men hun har altid villet lave noget, der kunne gøre ”en positiv forskel i verden”.

”Jeg har aldrig villet være anklager. Min første tanke, når folk beskyldes for noget, er altid, at der er en forklaring. Ikke at de skal straffes så længe som muligt. Jeg vil hellere finde ud af, hvordan de er endt der, hvor de er”.

Selv vurderer hun, at det er mødet med verdens forskellige classesamfund og baggrunden i et dansk velfærdssamfund, som har udviklet den retfærdighedssans, der efter flere år som offentlig forsvarer i New York fik hende til at blive selvstændig advokat sammen med sin mand.

”Vi så så mange uretfærdigheder. Klienter med brækkede arme, der var blevet tæsket af politiet. Folk der blev fængslet for noget, de ikke havde gjort”, fortæller Jane.

På jurastudiet oplevede hun en verden, der ikke altid stemte overens med ▶

”**Der er ingen vej ud af forhørslokalet, før du har tilstået.**”

DE USKYLDIGT DØMTE

Siden 1989 har 2.285 uskyldigt dømte sammenlagt siddet 20.265 år i amerikanske fængsler. Sidste år blev 139 uskyldigt dømte løsladt efter at have afsonet i gennemsnit 10,6 år – én afsonede hele 41 år.

Af de 139 var 51 dømt for drab og fire heraf til døden, 29 dømt for sexforbrydelser, herunder 16 begået mod børn. 37 af de respektive domme var baseret på forkerte vidneforklaringer. 29 af sagerne var baseret på falske tilståelser; 23 af de 29 dømte havde tilstået drab, de aldrig havde begået.

Kilde: National Registry of Exoneration

virkeligheden udenfor. ”Alle professorer kender loven rigtig godt. Men ingen lærer dig, at der er et kæmpe raceproblem i USA. Som forsvarer i USA har du næsten kun at gøre med sorte og latinamerikanere. Det må føles så håbløst for dem, for racisme er simpelthen et indbygget element i det amerikanske samfund”, siger Jane.

De falske tilståelser

Det var Jane Fisher-Byrialsen, der i 2015 fik renset den danske pædagogstuderende Malthe Thomsen for pædofilianklager i New York. Men i USA slog hun sit navn fast, da hun igennem syv år kæmpede - og i 2014 vandt en civil retssag - for den uskyldigt dømte sorte sexforbryder Korey Wise. I en af byens mest spektakulære kriminalsager, Central Park Five-sagen, blev i alt fem uskyldigt dømte mænd tilkendt byens hidtil største erstatningssum på 41 mio. dollars. Janes klient tog 12,5 mio. af dem. Men det kostede ham også 13 år, fra han var 16 til 29 år, bag tremmer. Og beløbet har ifølge Fisher-Byrialsen ikke gjort ham lykkeligere.

”Du kan få nok så stor en erstatning. Men den psykiske skade, der påføres uskyldigt dømte, kan ikke udviskes med penge. Deres liv er ødelagt, og de bebrejder i høj grad sig selv for at have tilstået”, siger hun.

Tilbage i 2009 var det en tilfældighed, at hun fik sagen fra Central Park. Men i dag har den gjort hende til noget nær ekspert.

Hvad er det med dig og de der falske tilståelsessager?

”Tja, problemet er jo, at uskyldige bliver fængslet. I USA må politiet bruge metoder, der er så grove, at det får uskyldige til at tilstå. Dengang vidste ingen, hvordan det kunne ske, hvorfor folk tilstår noget, de ikke har gjort, og hvordan man forsvarer dem i en retssag. Korey Wise var vores første klient, der var dømt på en falsk tilståelse. Siden har vi haft flere, og nu er det os, der bruges som eksperter”.

Hvorfor indrømme en forbrydelse, man ikke har begået? Kunne jeg finde på det? Kunne du?

”Det siger eksperterne. For alle har et bristepunkt. Det handler om det psykologiske pres. I USA må politiet godt lyve, og det er den største del af problemet. De har simpelthen strategier for at få falske tilståelser ud af folk. Det er et kæmpe skuespil. De fodrer dig med detaljer, så du til sidst

Renay Lynch, der i dag er 62 år, har afsonet over 20 år i et højrisikofængsel i New York og har siden 2015 haft to hjerteanfald.

kan historien udenad. Det overbeviser jury og dommere om, at personen naturligvis selv har været på gerningsstedet. Bristepunktet for mange er, når politiet hævder, de har alle beviser. Som det skete i Malthes og Koreys sager. Så begynder man at tro dem. For der er ingen vej ud af forhørslokalet, før du har tilstået”.

I en af danskerens andre sager afslører en video i dag, hvordan den i 2000 16-årige Lorenzo Montoya under afhøringen nægtede sig skyldig 60 gange, før han nåede sit bristepunkt og indrømmede et drab, han ikke havde del i. I en tredje sag tilstod en mand drabet på sit eget barn, fordi politiet truede med at fængsle hustruen, hvis ikke han fortalte ’sandheden’.

Manden blev idømt livstid, men blev i en retssag seks år senere frikendt, da beviser afslørede, at barnet var død af en sygdom.

Det nye slaveri

Velformuleret, velklædt og velbetalt, som Jane er, kan hendes liv udadtil synes helt perfekt og uproblematisk. Men man skal ikke tilbringe lang tid i advokatens selskab for at opleve den indre faglige harme, der karakteriserer hende og til hverdag gør, at hun sjældent undgår at blive personligt involveret i sine sager.

”Det sværeste er at gå rundt i mit gode liv med to biler, sunde børn, en god mand og et job, mens folk som Renay Lynch sidder i fængsel, fordi en

Foto: Jonas Vandal

'shitty' betjent har sat hende fast. Hvis jeg troede på systemet, kunne jeg bare gå på pension, ride på min hest og passe mine børn. Men det amerikanske retssystem er råddent og beskidt – et gamble, der spiller roulette med folks liv”, siger hun og fortsætter:

”Jeg er hverken skør eller sær, men jeg mener faktisk, at retssystemet i USA har overtaget slaveriet. Et institutionelt slaveri. Politiet ser simpelthen sorte som mere farlige, og de straffes hårdere end hvide. Hver tiende sorte mand er fængslet i USA. Det er 'kind of crazy'. Men mentaliteten har ikke ændret sig meget siden racebusserne”, siger hun og indrømmer, at selv en topadvokat kan blive ramt af magtesløshed:

”Selvfølgelig. Men så tænker jeg på sådan en som Malthe Thomsen, som stod til 25 år, men netop ikke sidder i fængsel i dag. Jeg ville ikke kunne se mig selv i spejlet, hvis jeg gik fra sådan en sag”.

At få omstødt en livstidsdom på en sort, kvindelig morder som Renay Lynch synes derfor det mest naturlige for Jane Fisher-Byrialsen. Selvom det hidtil har taget tre år og nu har resultatet i sidste uges nedslående DNA-prøver. Men end ikke dét slår hende ud:

”Jeg tror 100 procent på Renays uskyld. Jeg ved, hun ikke har begået det drab. Så nu må vi arbejde på at få testet de gamle effekter i et nyt laboratorium eller gå efter en procedurefejl i sagen, hvor vi risikerer, at hele rets-sagen skal gå om. Uanset om det er op ad bakke, så vil jeg hellere kæmpe for en lillebitte chance end leve med at være den, der gav op. Måske der kommer en dag, hvor vi ikke kan få Renay Lynch ud. Men den dag er slet ikke i dag”. ◊

To hvide, støvede papkasser var, hvad Jane Fisher-Byrialsen modtog, da hun tog sagen om den drabsdømte Renay Lynch. I gennem de sidste tre år har Jane givet de 23 år gamle politirapporter og dokumenter nyt liv i kampen for at få rænset sin klient.

” Du kan få nok så stor en erstatning. Men den psykiske skade kan ikke udviskes med penge.

TRE AF JANES SAGER:

Drabssagen mod Renay Lynch

Renay Lynch blev i 1998 idømt livstid for knivdrabet på sin kvindelige udlejer i Amherst, Buffalo, i 1995.

Renay Lynch, dengang narkoman, prostitueret og pelstyv, lod sig besnakke til at tilstå, at hun var på gerningsstedet med sin chauffør, som politiet anså for at være morderen. Med tilståelsen troede Lynch, at hun skulle løslades. I stedet blev hun tiltalt trods manglen på fysiske beviser eller vidner.

Hun har siden sit vidneudsagn i retten hævdet sin uskyld og kan ikke få tilladelse til prøveløsladelse, fordi hun nægter sig skyldig. Hun har kun set sine børnebørn igennem ruden i fængslets besøgslokale.

Pædofili-sagen mod Malthe Thomsen

Danske Malthe Thomsen var pædagog-praktikant i en børnehave i New York, da en kollega i 2014 anklagede ham for pædofili.

Under afhøringen hævdede politiet, at de havde en video af ham i færd med at gramse på børnene. Det resulterede i, at den 22-årige Thomsen underskrev en tilståelse, hvor han beklagede sin opførsel.

Han blev varetægtsfængslet i det berygtede Rikers Island-fængsel og truet af medfanger, indtil Jane Fisher-Byrialsen fik ham løsladt.

Mens sagen stod på, gik Malthe Thomsen med fodlænke og måtte ikke forlade USA, mens hans familie gældsatte sig på grund af den omkostningsfulde sag.

Alle anklager viste sig at være falske og grundløse og blev frafaldet i 2015. Erstatningssagen sluttede endeligt i 2016, hvor Thomsen havde sagsøgt delstaten New York for 48 mio. kr. og endte i et forlig, hvor beløbet hemmeligholdes. Malthe Thomsen er aldrig kommet sig psykisk oven på sagen.

Foto: Michael Appleton/Rizau Scanpix

”Selvfølgelig kan jeg føle mig magtesløs i det her system. Men så tænker jeg på sådan en som Malthe Thomsen, som stod til 25 år, men netop ikke sidder i fængsel”, siger Jane Fisher-Byrialsen.

Voldtægtssagen fra Central Park

En af New Yorks mest spektakulære kriminalsager, hvor en hvid kvindelig kondiløber i 1989 blev overfaldet og voldtaget i Central Park på Manhattan.

Fem teenagere mellem 14-16 år, fire sorte og en latinamerikaner, blev anholdt, tiltalt og idømt lange fængselsstraffe for drabsforsøg eller voldtægt.

Den ældste, 16-årige Korey Wise, blev idømt 15 års fængsel og afsønde 13 år og fire måneder, før den rigtige forbryder i 2002 stod frem, tilstod og, viste det sig, matchede DNA-sporene.

Korey Wise modtog 12,5 mio. i erstatning, men han er aldrig kommet sig psykisk oven på sagen. Han donerede 190.000 dollars af erstatningen til et Innocence Projekt, der arbejder med uskyldigt fængslede i Colorado.

Amnesty Internationals mission er at dokumentere og aktionere imod alvorlige krænkelse af menneskerettighederne. Over 100 researchere udarbejder hvert år i dusinvis af rapporter om brud på menneskerettighederne verden rundt. I hvert nummer sætter AMNESTY fokus på en udvalgt rapport.

Hjernevask i Kinas hemmelige lejre

Lige nu sidder op mod én million mennesker indespærret i hemmelige lejre i det nordvestlige Kina. Her forsøger de kinesiske myndigheder at fratage fangerne deres religiøse og etniske identitet ved at udsætte dem for tortur og politisk indoktrinering. Amnesty har talt med flere end 100 tidligere indsatte og pårørende til nuværende fanger.

Af Jens Munch

Fangerne var inddelt i tre grupper: De religiøse, de der var gået imod regeringens ønsker, og de, som ikke havde overholdt lejrens hårde disciplin.

Kairat Samarkan blev placeret i den midterste kategori. Han var rejst fra Kasakhstan til den nordøstlige region Xinjiang i nabolandet Kina og blev kort efter anholdt og interneret. Beskyldt for forræderi, fordi han har statsborgerskab i både Kina og Kasakhstan.

Den 21. oktober 2017 blev Kairat ført gennem porten, fik en hætte over hovedet, lænker om hænder og fødder, og en jernstang blev fæstnet bag hans arme, så de konstant var strakt ud vinkelret fra kroppen.

Sådan stod han helt stille 12 timer i træk.

Hver dag blev fangerne tvunget til at synge politiske sange og studere taler fra den 19. kongres i Kinas kommunistiske parti. Under måltiderne måtte ingen tale med hinanden, og inden fangerne kunne sætte sig ved bordet, skulle de synge ”længe leve Xi Jinping” – navnet på generalsekretæren i Kinas kommunistiske parti.

Forsøgte selvmord

Da Kairat Samarkan blev tvunget til at indtage medicin, han ikke vidste hvad var, brød han sammen. Han forsøgte at begå selvmord ved at banke hovedet hårdt ind i en mur, men besvimede og blev overført til et hospital uden for lejren.

Til sin store overraskelse blev han den 15. februar 2018 løsladt, og fik en måned senere lov til at rejse tilbage til

Kasakhstan. Derfor kan han fortælle sin historie til Amnesty International.

Masseinterneringer og overvågning

Kina har i de seneste år intensiveret sine krænkelse overfor Xinjiang-regionens befolkning, som hovedsageligt består af muslimer. Den største etniske minoritetsgruppe er uighurerne.

Fra officiel side lyder begrundelsen for at slå hårdt ned på muslimsk ekstremisme, at man vil forebygge for eksempel terrorisme og tilstræbe ”etnisk helhed”. Indbyggerne risikerer internering bare ved at vise deres religiøse eller kulturelle tilhørsforhold. Det kan ske ved at bære et ”unormalt” skæg, slør eller tørklæde, ved at bede en bøn eller faste eller blot ved at afvise tilbud om alkohol. Det er ligeledes farligt at

Undertrykkelse i Xinjiang

I det nordvestligste Kina ligger regionen Xinjiang, som er tre gange større end Frankrig og har 22 millioner indbyggere.

Regionen er rig på kul, olie og naturgas og er derfor en vigtig brik i Kinas overordnede økonomiske og politiske strategi.

Men i de senere år er de etniske spændinger blevet større og har ført

til sporadiske voldshandlinger og stigende undertrykkelse fra myndighederne.

Kinas øverste ledere anser nu stabilitet i Xinjiang for afgørende for udførelsen af en infrastruktur, der skal forbinde det store land med Centralasien og resten af verden. En løsrivelse ville lægge de store planer i ruiner.

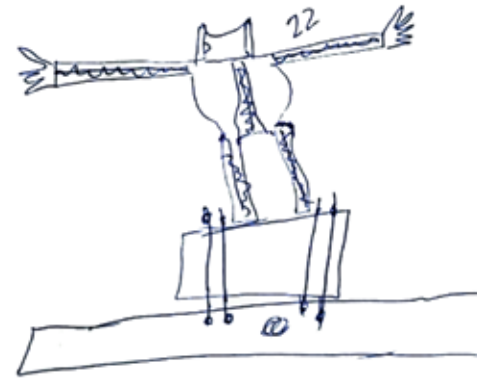

Foto: Kevin Frayer/Getty

Foto: Amnesty International

Torturoverlever. Kairat Samarkan er en af de over 100 personer, som lod sig interviewe af Amnesty International. Under interviewet tegnede han blandt andet den tortur, han blev udsat for kort efter ankomsten til lejren. Med lænker om fødderne og en jernstang bag de udstrakte arme blev han tvunget til at stå helt stille i 12 timer.

Øget overvågning.

Den kinesiske ledelse i Xinjiang-regionen har ansat tusindvis af polititjenere og opført kontrolposter, udstyret med nyeste teknologi til for eksempel ansigtsgenkendelse.

være i besiddelse af bøger eller artikler om islam eller uighurernes kultur.

Indbyggerne i regionen risikerer også myndighedernes mistanke, hvis de tager på udlandsrejse til for eksempel Kasakhstan for at besøge familie eller venner, mens de allestedsværende checkpoints nu er en rutinemæssig del af dagligdagen, og som af myndighederne bliver brugt til at undersøge folks mobiltelefoner for mistænkeligt indhold. De samme checkpoints er spækket med elektronisk udstyr, der kan genkende ansigter og dermed afsløre folks identitet.

Vanskelig efterforskning

Amnesty International har ikke selv besøgt lejrene i Xinjiang-regionen, hvor det anslås, at op mod en million mennesker holdes indespærret. Dels er lejrene lukkede for offentligheden, dels har det i årtier været vanskeligt at efterforske krænkelse af menneskerettighederne i Xinjiang-regionen. Diplomater og FN kan typisk kun besøge regionen under nøje overvågning fra de lokale myndigheder, og udenlandske journalister bliver rutinemæssigt skygget og chikaneret af sikkerhedstjenesten. Øjeblikkelige udvisninger er ikke usædvanlige.

På grund af frygt for repressalier afviser den lokale befolkning som regel at dele viden med udefrakommende.

Amnestys research og konklusioner bygger derfor på interviews med omtrent 100 tidligere fanger og pårørende til nuværende fanger, der nu alle opholder sig uden for Kina.

Patrick Poon, der er Kina-researcher i Amnesty, påbegyndte den seneste research på området, efter at otte pårørende selv havde henvendt sig til organisationen for at få hjælp til at finde deres familiemedlemmer. De øvrige interviews blev sat op med hjælp fra den lokale NGO Atajurt, der hjælper i sager, hvor kinesiskfødte kassakhere har familiemedlemmer, der enten er blevet interneret i opdragelseslejre eller har fået deres pas konfiskeret af de kinesiske myndigheder. På baggrund af 100 interviews samt rapporter fra andre organisationer er Amnesty overbevist om, at systemet af genopdragelseslejre eksisterer i Xinjiang, og at der er brug for yderligere undersøgelser.

Internationalt pres

Er du ikke bange for, at Amnesty International sætter sin troværdighed på spil ved at lade en anden organisation lave den omfattende research?

”Nej. I september 2018 rejste jeg selv til Almaty i Kasakhstan og gennemførte flere end 100 interviews. Så vi har altså fået masser af førstehåndsberetninger. Og jeg har undersøgt og

fået bekræftet udsagnene. Vi samarbejdede med Atajurt, fordi de har stor troværdighed og et vidtrækkende netværk,” siger Patrick Poon.

Han er ikke i tvivl om, at rapporten fra Amnesty kan få reel indflydelse på lejrenes fremtid:

”Amnestys rapport kan være med til at øge det internationale pres på Kina, og jeg ved, at Amnestys dokumentation bliver værdsat af de berørte uighurer og kassakhere”.

Patrick Poon mener også, at det var positivt, at en lang række vestlige lande kritiserede masseinterneringerne, da Kina den 6. november i år var til FN-eksamen i Geneve. Her opfordrede repræsentanter fra USA, Canada, Storbritannien, Frankrig, Tyskland, Schweiz og Australien kineserne til straks at nedlægge lejrene og standse forfølgelsen af minoriteterne i Xinjiang-regionen. I øvrigt har Kongressen i Washington ifølge avisen New York Times nu truet med at indføre sanktioner mod personer, der er involveret i interneringsprogrammet. ☞

Læs Amnestys rapport ”China – Where are They?” på [amnesty.dk/uighur](https://www.amnesty.dk/uighur)

NR 4 2018

KONCERT:

70-ÅRS FØDELS DAG

Den 10. december fylder FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder 70 år, og det fejrer Amnesty på selve dagen med en unik koncert i Bremen Teater i København. Her optræder Katinka, Silas Bjerregaard (Turboweekend), Kill J og Mads Damsgaard (Goss).

Læs mere og køb billet på amnesty.dk/bremen

UDSTILLING:

TRANSITRUM

Med udstillingsprojektet TRANSITRUM undersøger KØS Museum for kunst i det offentlige rum nogle af samtidens mest om-diskuterede og trafikerede offentlige rum – transitrum – og de mange forskellige rejsende, som færdes i dem. I Halil Altinderes videoværk Homeland zoomes fx ind på turistens og flygtingens krydsende og radikalt forskellige rejsespor.

Se hvor du kan opleve udstillingsprojektet på itransit.dk

BOG:

GODNATHISTORIER FOR REBELSKE PIGER

100 portrætter af usædvanlige og exceptionelle kvinder fra hele verden, der har haft indflydelse på deres tid og bidraget til at gøre verden til et bedre sted.

Udgivet på dansk af People's Press

REDAKTION: KATRINE LAURITSEN

Jul med 24 modige mennesker

Deltag i årets julekalender og vind adventspræmier.

amnesty.dk/jul

YOUTH-DAG 2018

25 ungdomsaktivister fra hele Danmark mødtes en lørdag i oktober til en aktivistisk Youth-dag i København. Her udvekslede de idéer og aktivismeerfaringer og brainstormede på kommende kampanjer. Rikke Rønholt fra The Global Goals World Cup var forbi med et inspirationsoplæg om, hvordan hun engagerer mennesker fra hele verden i alternativ aktivisme, og

Youth-gruppen fra Nykøbing Falster Gymnasium afholdt en workshop for de andre deltagere. Her blev der diskuteret udfordringer og muligheder for lokal aktivisme, og deltagerne fik en masse inspiration til deres arbejde. Dagen sluttede med en fødselsdagsfest for menneskerettighederne – naturligvis med hjemmelavet banner og lagkage.

Foto: Amnesty

DET KAN DU GØRE...

PÅ ÉT MINUT:

Deltag i vores julekalender. Skrab en låge hver dag, quiz med om menneskerettighedsforkæmpere og vind fede adventspræmier. Se mere på: amnesty.dk/jul

PÅ TO MINUTTER:

Hvis du bor et sted, hvor Amnestys indsamlere ikke kommer forbi, kan du give en donation via MobilePay på nummeret **1252**.

PÅ EN EFTERMIDDAG:

Du kan stadig melde dig som indsamler til vores landsindsamling den 9. december. Klik ind på amnesty.dk/landsindsamling og læs hvordan.

Skriv til aktivservice@amnesty.dk, hvis du vil høre mere om aktivisme i Amnesty.

Find os på:

NY KAMPAGNE: LET'S TALK ABOUT YES!

Netop nu er vi i Amnesty Danmark ved at lægge sidste hånd på ny research, som belyser voldtægtslofters manglende retssikkerhed. En af vores anbefalinger er, at den danske voldtægtslovgivning bliver ændret, så den går fra at være tvangsbaseret til at være defineret ud fra manglende samtykke, som det for eksempel allerede er tilfældet i England og Sverige og ni andre lande i Europa. I den anledning inviterede vi den 24. oktober aktivister, politikere og eksperter til konference om samtykkebaseret voldtægtslovgivning på Christiansborg. Aktivister fra flere af de

nordiske lande var med for at fortælle om nødvendigheden af mobiliserings- og organiseringsarbejde i arbejdet for at få ændret lovgivningen.

Blandt oplægsholderne var Elin Sundin (foto) fra FATTA!, en svensk græsrodsbevægelse, der blev dannet i 2013 efter at tre drenge blev frifundet for en grov voldtægt. FATTA! arbejder for at mobilisere ungdommen i Sverige og deres vigtigste våben er popkultur. Bevægelsens aktivisme var medvirkende til, at Sverige i år vedtog en samtykkebaseret lovgivning.

Skriv til aktivservice@amnesty.dk, hvis du vil høre mere om vores kommende kampagne "Let's Talk About Yes".

Foto: Amnesty

DIN GAVE VIL LADE LYSET BRÆNDE FOR DE NÆSTE GENERATIONER

Få mere information på amnesty.dk/arv
Ring eller skriv på 33456558 og arv@amnesty.dk

LANDSINDSAMLING 2018:

"DET ER EN PERFEKT SØNDAGSAKTIVITET"

Søndag den 9. december afholder Amnesty for andet år i træk landsindsamling. Sidste år var 21-årige Bodil Arp fra København med til at stemme dørklokker.

1. Hvorfor samlede du ind for Amnesty?

Fordi jeg mener, at Amnestys arbejde er vigtigt – og så ville jeg gerne som medlem støtte op om denne allerførste landsindsamling. Vigtigst af alt, så er det en perfekt søndagsaktivitet, hvor man får mødt og talt med en masse forskellige mennesker!

2. Hvor meget samlede du ind?

Jeg indsamlede omkring 2.300 kroner.

3. Havde du forberedt et emne, du ville tale om?

Nej, jeg fortalte blot, at jeg var kommet på vegne af Amnesty international og samlede penge ind til deres landsindsamling. Man behø-

ver ingen forberedelse eller særlige forudsætninger. Blot en tro på sagen og en vilje til at dele den med de mennesker, man besøger.

4. Hvordan tog folk imod dig?

Folk tager generelt rigtig godt imod en. Nogle er taknemmelige og meget glade for, at man gider samle ind. Andre siger pænt nej tak.

Meld dig som indsamler på amnesty.dk/landsindsamling

Foto: Amnesty

JULEGAVER, DER BLIVER VED MED AT GIVE

Make
some noise
Bluetoothhøjttaler
kr. 300,-

Lommekalender 2019
Med Amnesty logo
kr. 120,-

Håndklæder
Økologisk bomuld
Fra kr. 150,-

One world
kalender 2019
kr. 180,-

Humanrightsdefender
T-shirt
kr. 250,-

Protect
the human
Hoodie
kr. 350,-

shop.amnesty.dk